

Σβγιετλανα Π. Ντραγκοβιτς, υποψηφια διδακτωρ
Πανεπιστημιο του Νοβι Σαντ
Νομικη Σχολη του Νοβι Σαντ
svjetlanadragovic@gmail.com

ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΣΤΗ ΒΟΣΝΙΑ – ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

Περίληψη: Η προστασία των μαρτύρων βάσει Σχεδίου είναι: αστυνομική, σωματική και τεχνική προστασία η οποία προβλέπεται από έναν ειδικό νόμο. Παρέχεται όχι μόνο σε μάρτυρες αλλά και σε κοντινούς τους ανθρώπους (αν και η προστασία μπορεί να περιλαμβάνει και άλλες κατηγορίες προσώπων, όπως για παράδειγμα στη Σερβία, εκτός από τους μάρτυρες και τους συνεργάτες τους, στην προστασία μπορούν επίσης να συμπεριληφθούν ύποπτοι, κατηγορούμενοι, τραυματίες, εμπειρογνώμονες και κοντινά τους πρόσωπα). Η διάρκεια της προστασίας των μαρτύρων βάσει Σχεδίου δεν συνδέεται με την ποινική διαδικασία. Η προστασία αυτή μπορεί να εφαρμοστεί πριν από την έναρξη της ποινικής διαδικασίας, κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, αλλά και μετά τη νομίμως περατωθείσα ποινική διαδικασία. Η χρήση Σχεδίου αποφασίζεται από ειδικούς φορείς, που δεν σχετίζεται με τις δικαστικές αρχές. Επίσης, οι αρχές εκτέλεσης είναι ειδικές. Αυτά τα μέτρα προστασίας δεν εξυπηρετούν άμεσα τη διεξαγωγή της ποινικής διαδικασίας, παραδίδονται στον μάρτυρα έξω από την αίθουσα του δικαστηρίου τη στιγμή που δεν εκτελεί τη μαρτυρία της κατάθεσης. Σε αντίθεση με τη διαδικαστική προστασία μαρτύρων που δεν έχουν περιορισμούς ως προς τα ποινικά αδικήματα, ή εκτός της διαδικασίας προστασίας των μαρτύρων παρέχεται μόνο για συγκεκριμένα ποινικά αδικήματα.

Το Σχέδιο περί προστασίας μαρτύρων, Βοσνία-Ερζεγοβίνη εισήχθη από το Νόμο περί προστασίας μαρτύρων το 2004. Λόγω του γεγονός ότι ο Νόμος είχε πολλές αδυναμίες, το 2014 εγκρίθηκε ένας νέος Νόμος περί προστασίας μαρτύρων. Ο βασικός λόγος για την έγκριση αυτού του Νόμου πηγάζει από το γεγονός ότι είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί ένα αποτελεσματικό σύστημα προστασίας μαρτύρων πριν, κατά τη διάρκεια, και μετά την ποινική διαδικασία προκειμένου να παραβρεθούν μάρτυρες με ελεύθερη και ανοικτή μαρτυρία σε ποινική διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης.

Λέξεις-κλειδιά: μάρτυρες, προστασία, πρόγραμμα προστασίας μαρτύρων, Β-Ε.

1. Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΣΤΗ ΒΟΣΝΙΑ – ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

Το καθήκον της κατάθεσης στη Βοσνία – Ερζεγοβίνη προκύπτει από τις διατάξεις του Κώδικα ποινικής δικονομίας της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης (άρθρα 81-91).¹ Η μαρτυρία είναι ένα γενικό καθήκον του πολίτη που περιλαμβάνει την υποχρέωση απάντησης στην προσφυγή της δικαστικής αρχής, την υποχρέωση να καταθέσει και την υποχρέωση να δώσει αληθινή μαρτυρία. Όσον αφορά το δίκαιο, παρόλο που ο συγκεκριμένος Νόμος δεν προβλέπει συγκεκριμένα, στην πράξη, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ένας μάρτυρας σύμφωνα με το Σύνταγμα έχει δικαίωμα στην αξιοπρέπεια.² Αυτό σημαίνει ότι η κατάθεση θα πρέπει να οργανώνεται με τρόπο ώστε να αποφεύγονται αδικαιολόγητες παραβιάσεις των δικαιωμάτων των θυμάτων και των μαρτύρων.³ Το πρότυπο αυτό έχει καθιερωθεί όχι μόνο από το Σύνταγμα της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης αλλά και από διεθνή και ευρωπαϊκά μέσα που έχει υπογράψει και επικυρώσει η Βοσνία – Ερζεγοβίνη. Για να εξασφαλιστεί η αξιοπρέπεια ενός ανθρώπου σε ποινική διαδικασία, πρέπει, μεταξύ άλλων, να παρέχει επαρκή προστασία και υποστήριξη.

Όσον αφορά τη νομοθεσία στη Βοσνία – Ερζεγοβίνη για την αντιμετώπιση του ζητήματος της προστασίας των μαρτύρων, εκτός από τον *Κώδικα Ποινικής Δικονομίας της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης*, ο οποίος περιέχει γενικές διατάξεις σχετικά με τη διαδικαστική προστασία όλων που συμμετέχουν στη διαδικασία, συμπεριλαμβανομένων των μαρτύρων⁴ και τον *Ποινικό Κώδικα της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης*⁵, ο οποίος εξασφαλίζει την ποινική προστασία των μαρτύρων από τους εκφοβισμούς⁶, η οποία στην κατηγορία των ποινικών αδικημάτων κατά του δικα-

¹ Νόμος περί ποινικής δικονομίας της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης, ΦΕΚ Β-Ε, αριθ. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76 / 07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 και 93/09, 72/13 και 65/18.

² Το άρθρο II του Συντάγματος της Β-Ε ορίζει ότι όλα τα πρόσωπα, όχι τα εδάφη, της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, θα έχουν μεταξύ άλλων: το δικαίωμα στη ζωή, το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια, το δικαίωμα στην ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή, το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη σε αστικές και ποινικές υποθέσεις και άλλα δικαιώματα σε σχέση με την ποινική διαδικασία, το δικαίωμα να μην υποβάλλονται σε βασανιστήρια ή απάνθρωπες εξευτελιστικές μεταχειρίσεις και τιμωρίες και άλλα.

³ Βλέπε: Προστασία και υποστήριξη μαρτύρων σε εγκλήματα πολέμου στη Βοσνία – Ερζεγοβίνη, *Έκθεση αποστολής του ΟΑΣΕ*, 2010, 9.

⁴ Αυτός ο Νόμος δεν ρυθμίζει τα ζητήματα που σχετίζονται με τον αποκαλούμενο προστατευόμενο μάρτυρα, αλλά προτείνει να εφαρμοστεί ένας ειδικός νόμος σε αυτή την κατηγορία μαρτύρων. Πρόκειται για το Νόμο περί προστασίας μαρτύρων υπό απειλή και ευάλωτων μαρτύρων.

⁵ Ποινικός κώδικας της Β-Ε, *ΦΕΚ της Β-Ε*, αριθ. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15, 40 / 15 και 35/18.

⁶ Βλέπε: Snežana Brkić, „Krivičnopravna zaštita od zastrašivanja“, *Πρακτικά της Νομικής Σχολής στο Novi Sad*, 1-2 / 2007, 217-226.

στικού σώματος περιέχει αρκετές κατηγορίες για την προστασία μαρτύρων⁷ στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη υπάρχουν δύο *lex specialis* νόμοι που αφορούν την προστασία των μαρτύρων, μεταξύ των οποίων: Ο Νόμος περί προστασίας των μαρτύρων υπό απειλή και ευάλωτοι μάρτυρες⁸ και ο Νόμος περί σχεδίου προστασίας των μαρτύρων.⁹

Ο Νόμος περί προστασίας μαρτύρων υπό απειλή και ευάλωτοι μάρτυρες ρυθμίζει τη διαδικαστική προστασία μαρτύρων σε ποινικές διαδικασίες που διεξάγονται από την Εισαγγελία της Β-Ε και το Δικαστήριο της Β-Ε για αξιόποινες πράξεις που υπάγονται στη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου της Β-Ε.¹⁰ Υπάρχουν δύο κατηγορίες μαρτύρων που προστατεύονται από αυτόν τον νόμο, μάρτυρες υπό απειλή και ευάλωτοι μάρτυρες.¹¹ Ένας μάρτυρας υπό απειλή είναι μάρτυρας του οποίου η προσωπική ασφάλεια ή η ασφάλεια της οικογένειάς του είναι σε κίνδυνο για τη συμμετοχή του σε εγκληματική διαδικασία, ως αποτέλεσμα της απειλής, φόβου ή παρομοίων πράξεων που σχετίζονται με την κατάθεση του ή ο μάρτυρας, που νομίζει ότι υπάρχει μια λογική βάση για το φόβο που θα προέκυπτε από την τη μαρτυρία του (άρθρο 3, παράγραφος 1). Ο ευάλωτος μάρτυρας είναι μάρτυρας ο οποίος έχει τραυματιστεί σοβαρά σωματικά ή ψυχικά από τις περιστάσεις υπό τις οποίες διαπράχθηκε το ποινικό αδίκημα ή που πάσχει από σοβαρές ψυχικές διαταραχές που τον καθιστούν εξαιρετικά ευάλωτο όπως το παιδί ή έναν νεαρό. (Άρθρο. 3, σελ. 2).¹²

⁷ Ποινικό αδίκημα – εμπόδιση αποδεικτικών στοιχείων (άρθρο 236), ποινικό αδίκημα της αποκάλυψης της ταυτότητας του προστατευόμενου μάρτυρα (άρθρο 240) και ποινικό αδίκημα που παρεμποδίζει το έργο της δικαιοσύνης (άρθρο 241).

⁸ Νόμος περί προστασίας μαρτύρων υπό απειλή και ευάλωτοι μάρτυρες, *ΦΕΚ Β-Ε*, αριθ. 3/03, 21/03, 61/04 και 55/05.

⁹ Νόμος περί σχεδίου προστασίας μαρτύρων στη Βοσνία – Ερζεγοβίνη – ΒΣ ΖΣΖΣ, *ΦΕΚ Β-Ε*, αρ. 36/14

¹⁰ Ορισμένες από τις διαδικαστικές εγγυήσεις που προβλέπει ο νόμος αυτός είναι: η παροχή ψυχολογικής, κοινωνικής και επαγγελματικής βοήθειας, απόκλιση από τη σειρά με την οποία παρουσιάζονται τα αποδεικτικά στοιχεία στην κύρια δίκη, η δυνατότητα απομάκρυνσης κατηγορουμένου από την αίθουσα του δικαστηρίου, η δυνατότητα ανάγνωσης καταθέσεων των μαρτύρων οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικό στοιχείο στην κύρια ακρόαση, η δυνατότητα μαρτυρίας μέσω τηλεδιάσκεψης ή με άλλων τεχνικών μέσων για τη μετάδοση εικόνων και ήχων χρησιμοποιώντας μια ηλεκτρονική συσκευή για παραμόρφωση φωνής και προσώπου μαρτύρων κ.ο.κ.

¹¹ Δείτε περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με αυτούς τους μάρτυρες: Miodrag Simović, Mile Šikman, *Krivičnopravno reagovanje na teške oblike kriminaliteta*, Νομική Σχολή, Πανεπιστήμιο της Μπάνια Λούκας. Banja Luka 2017, 493-497.

¹² Η σωστή στάση των συγγραφέων που πιστεύουν ότι αυτή η ορολογία δεν είναι μια καλή λύση και ότι αυτό είναι στην πραγματικότητα ένα συνώνυμο. Ο μάρτυρας που απειλείται είναι ένας ευάλωτος μάρτυρας, ενώ οι μάρτυρες που λέγονται ευάλωτοι μάρτυρες είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι μάρτυρες. Δείτε: Tatjana Lukić, *Posebnosti krivičnog postupka za organizovani kriminal, terorizam i korupciju*, Νομική Σχολή Νόβι Σαντ 2008, 224.

Ο Νόμος περί σχεδίου προστασίας μαρτύρων ρυθμίζει την σχεδίαση εξωδικαστικής προστασίας των μαρτύρων. Η εξωδικαστική προστασία περιλαμβάνει φυσικό-τεχνικά μέτρα προστασίας των μαρτύρων, τα οποία έχουν αστυνομικό χαρακτήρα και καλύπτονται από το λεγόμενο «Σχέδιο προστασίας μαρτύρων».¹³ Ο Νόμος περί σχεδίου προστασίας μαρτύρων προστατεύει τον μάρτυρα, τα μέλη της οικογένειάς του και άλλα πρόσωπα που συνδέονται στενά με τον μάρτυρα από εκφοβισμό, επίθεση ή επικίνδυνες συνέπειες ως αποτέλεσμα της απόφασης του μάρτυρα να καταθέσει.¹⁴

2. «ΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΗ» ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΑΡΤΥΡΩΝ

Το Σχέδιο προστασίας μαρτύρων περιλαμβάνει μέτρα για την προστασία της ζωής, της υγείας, της ελευθερίας και της σωματικής ακεραιότητας ή της περιουσίας των ατόμων που συμμετέχουν στο Σχέδιο. Το Σχέδιο προστασίας μαρτύρων περιλαμβάνει τους μάρτυρες και τους στενούς τους ανθρώπους. Ο μάρτυρας, σύμφωνα με τον Νόμο περί σχεδίου προστασίας μαρτύρων, είναι ένα πρόσωπο όπου χωρίς τη μαρτυρία του δεν υπάρχει προοπτική να διερευνηθούν και να διαπιστωθούν πραγματικά περιστατικά κατά την ποινική διαδικασία ή να διαπιστωθεί η κατοικία ή τα ίχνη του υπόπτου ή χωρίς τη μαρτυρία του η διερεύνηση των γεγονότων θα ήταν πολύ πιο δύσκολη. (Άρθρο 2, παρ. 1, στοιχείο α). Οι κοινωνικοί άνθρωποι είναι τα μέλη της οικογένειας και άλλα πρόσωπα που συνδέονται στενά με τον μάρτυρα. Η Επιτροπή για την εφαρμογή του Σχεδίου αποφασίζει για την ένταξη, τον τερματισμό, την επέκταση και την ολοκλήρωση του Σχεδίου.¹⁵ και το Σχέδιο οργανώνεται και υλοποιείται από τη Μονάδα Προστασίας Μαρτύ-

¹³ Snežana Brkić, „Posebno osjetljivi svedoci“, Πρακτικά της Νομικής Σχολής στο Novi Sad, 2/2014, 224.

¹⁴ Μια μορφή προστασίας μαρτύρων προβλέπεται επίσης από τον Νόμο περί προστασίας προσώπων που καταγγέλλουν τη διαφθορά στα θεσμικά όργανα της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης. Ο νόμος αυτός προβλέπει την προστασία των προσώπων που απασχολούνται στα θεσμικά όργανα της Β-Ε και νομικά πρόσωπα που είναι εγκατεστημένα από τα θεσμικά όργανα της Β-Ε, για τους οποίους υπάρχουν βάσιμες υποψίες ή τις συνθήκες για τη διαφθορά σε κάθε θεσμικό όργανο της Β-Ε με καλή θέληση υποβάλουν την αίτηση προς τις αρμόδιες υπηρεσίες ή πρόσωπα. Σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, η προστατευόμενη καταγγελία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, μαρτυρία ενώπιον του δικαστηρίου ή ενώπιον του διοικητικού οργάνου κατά του υπεύθυνου προσώπου και συνεργασία κατά τη διαδικασία που διεξάγουν οι αρχές διερεύνησης.

¹⁵ Η Επιτροπή αποτελείται από: έναν δικαστή του Ποινικού Δικαστηρίου του Δικαστηρίου της Β-Ε, έναν Εισαγγελέα της Εισαγγελίας της Β-Ε και τον Προϊστάμενο του Τμήματος Προστασίας Μαρτύρων. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής είναι ο δικαστής του Ποινικού Δικαστηρίου του Δικαστηρίου της Β-Ε. Τα μέλη της Επιτροπής δεν έχουν αντικαταστάτες. Διορίζονται για θητεία πέντε ετών, με δυνατότητα επαναδιορισμού. Η Επιτροπή διορίζεται από το Συμβούλιο Υπουργών της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, μετά από πρόταση του Υπουργείου Ασφάλειας της Β-Ε.

ρων ως εξειδικευμένη ανεξάρτητη μονάδα του Κρατικού Οργανισμού Ερευνών και Προστασίας (SIPA).¹⁶

Όσον αφορά τους όρους συμμετοχής στο Σχέδιο προστασίας μαρτύρων, πρέπει να πληρούνται η προϋπόθεση σχετικά με το ποινικό αδίκημα που αποτελεί αντικείμενο αποδείξεων. Ο Νόμος ορίζει ότι το Σχέδιο μπορεί να εφαρμοστεί όταν αποδειχθεί ένα από τα ακόλουθα ποινικά αδικήματα:

- κατά της ακεραιότητας της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης,
- κατά της ανθρωπότητας και των αξιών που προστατεύονται από το διεθνές δίκαιο,
- κατά της τρομοκρατίας,
- κατά του οργανωμένου εγκλήματος,
- για τα οποία, από το νόμο, μπορεί να επιβληθεί ποινή πέντε ετών ή περισσότερο.

Όσο αφορά τους όρους που πρέπει να πληροί ο μάρτυρας, στην πρώτη θέση είναι η σημασία της μαρτυρίας του, ο εθελοντισμός του δηλαδή η συναίνεση του μάρτυρα να μπει στο σχέδιο προστασίας. Φυσικά, είναι σημαντικό ένας μάρτυρας, ή στενός του άνθρωπος, λόγω της πρόθεσής του να καταθέσει, να αντιμετωπίζει κίνδυνο για τη ζωή, την υγεία, την ελευθερία και την ιδιοκτησία. Η επιλεξιμότητα για ένταξη στο Σχέδιο προστασίας μαρτύρων, από την άποψη της ιατρικής, ψυχολογικής, οικονομική ικανότητάς του να «αντέξει» το Σχέδιο, ο νόμος δεν το αναφέρει σαν όρος, αλλά αυτός όρος συνεπάγεται και οι έλεγχοι για την καταλληλότητα πραγματοποιούνται για κάθε μάρτυρα. Η εξέταση της καταλληλότητας των μαρτύρων περιλαμβάνει επίσης την ανάλυση του εγκληματικού παρελθόντος του. Τα πρόσωπα που είναι επαναληπτικός δράστης, δηλαδή πρόσωπα που είναι επιρρεπή σε ποινικά αδικήματα, καθώς και άτομα που εκτίουν ποινές φυλάκισης μακράς διάρκειας δεν περιλαμβάνονται στο Σχέδιο. Εάν, κατά τη στιγμή της έγκρισης της εφαρμογής του Σχεδίου, δεν πληρούνται καμία από τις προϋποθέσεις αυτές ή έχει παύσει να υφίσταται, τα μέτρα προστασίας μπορούν να ανασταλούν. Η αναστολή της ποινικής διαδικασίας δεν συνεπάγεται με την αναστολή των μέτρων προστασίας εάν ο κίνδυνος παραμένει, δηλαδή εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του Σχεδίου προστασίας. Ο μάρτυρας μπορεί να προστατεύεται και, αν διαπιστωθεί ο κίνδυνος μετά τη λήξη της ποινικής διαδικασίας, εάν ο κίνδυνος είναι αποτέλεσμα του γεγονότος ότι ο μάρτυρας κατέθεσε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

¹⁶ Το Τμήμα οργανώνει και εφαρμόζει επίσης μέτρα προσωρινής προστασίας, τα οποία αποκαλούνται μέτρα έκτακτης ανάγκης, τα οποία εκτελούνται μέχρι τη σύναψη της συμφωνίας προστασίας. Η Μονάδα είναι επίσης υπεύθυνη για τη σύναψη επιχειρησιακών συμφωνιών και πρωτοκόλλων με τα διοικητικά όργανα και τους φορείς άλλων κρατών που είναι υπεύθυνοι για την εφαρμογή της συμφωνίας σε σχέση με το Σχέδιο προστασίας.

Όσον αφορά τη διαδικασία εφαρμογής του Σχεδίου προστασίας μαρτύρων, πρώτα πρέπει να υπάρχει η πρωτοβουλία για την υποβολή της αίτησης, ύστερα γίνεται υποβολή της αίτησης για την εφαρμογή του Σχεδίου και τελικά η απόφαση για την εφαρμογή του Σχεδίου προστασίας, μετά την οποία συνάπτεται η συμφωνία με το πρόσωπο που εισέρχεται στο πρόγραμμα προστασίας.

Η πρωτοβουλία για την υποβολή αίτησης μπορεί να δοθεί από τον αρμόδιο δικαστή που ασχολείται με την υπόθεση, τον επικεφαλής του σωφρονιστικού ιδρύματος, τον εξουσιοδοτημένο πληρεξούσιο, τον εισαγγελέα, την αστυνομική υπηρεσία που είναι υπεύθυνη για την έρευνα και τον μάρτυρα ή ένα στενό του πρόσωπο. Η πρωτοβουλία υποβάλλεται στον Γενικό Εισαγγελέα της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης ή στον Πρόεδρο του Δικαστηρίου της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης. Είναι υποχρεωμένοι εντός πέντε ημερών να αποφασίσουν για την υποβληθείσα πρωτοβουλία, μετά την οποία η Επιτροπή για την εφαρμογή του σχεδίου υποβάλλει αιτιολογημένη αίτηση για την εφαρμογή του Σχεδίου προστασίας μαρτύρων. Η αίτηση για την εφαρμογή του Σχεδίου πρέπει να περιλαμβάνει:

- Λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με μάρτυρες και στενούς τους ανθρώπους για τους οποίους προτείνεται το Σχέδιο προστασίας.
- Περιγραφή και τίτλος του ποινικού αδικήματος και αξιολόγηση των υφιστάμενων αποδεικτικών στοιχείων.
- Περιγραφή των περιστάσεων που υποδηλώνουν ότι υπάρχει πραγματικός και σοβαρός κίνδυνος για τα πρόσωπα που προτείνονται για την εφαρμογή του Σχεδίου, και
- Άλλες πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή του Σχεδίου.¹⁷

Η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από τον αιτούντα να συμπληρώσει το αίτημα με ορισμένες άλλες πληροφορίες τις οποίες η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι σημαντικές για τη λήψη απόφασης σχετικά με την εφαρμογή του Σχεδίου. Η Επιτροπή αποφασίζει για την αίτηση το αργότερο 20 ημέρες από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης ή της υποβολής της συμπληρωματικής αίτησης, ενώ η πρώτη σύνοδος πραγματοποιείται εντός πέντε ημερών από την παραλαβή της αίτησης. Πριν από τη λήψη απόφασης, η Επιτροπή θα συμβουλευθεί το Τμήμα και θα ζητήσει τη γνώμη του σχετικά με τον βαθμό κινδύνου, την ψυχολογική και υγειονομική κατάσταση του μάρτυρα, τα προτεινόμενα μέτρα προστασίας και τη διάρκεια τους, καθώς και τις δαπάνες που απαιτούνται για την εφαρμογή των μέτρων.

Αφού η Επιτροπή εκδώσει απόφαση σχετικά με την εφαρμογή του Σχεδίου, ο επικεφαλής του Τμήματος και ο μάρτυρας ή ένα στενό του πρόσωπο υπογράφουν τη συμφωνία σχετικά με την εφαρμογή του. Η συμφωνία περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- Τα ονόματα των συμβαλλόμενων μερών.
- Δήλωση σχετικά με την προαιρετική ένταξη στο Σχέδιο.

¹⁷ Βλ. επε: άρθρο 8, σελ. 4 ΖΠΖΣ Β-Ε

- Δήλωση ότι οι πληροφορίες που παρέχονται στο Ερωτηματολόγιο είναι αληθείς και ότι σε περίπτωση ψευδών δεδομένων το σχέδιο μπορεί να διακοπεί,¹⁸
- Δήλωση ότι το άτομο που εντάσσεται στο Σχέδιο είναι εξοικειωμένο με τη συμφωνία και να κατανοήσει το περιεχόμενό του.
- Υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών.
- Διάρκεια σχεδίου προστασίας.
- Μια ρήτρα ότι η συμφωνία έγινε σε ένα αντίγραφο το οποίο τηρείται στο Τμήμα.
- Άλλες πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή του Σχεδίου.
- Οι υπογραφές των συμβαλλομένων στη συμφωνία και η ημερομηνία σύναψης της συμφωνίας.
- Μια ρήτρα σύμφωνα με την οποία οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συμφωνία δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο αστικής ή δικαστικής διαφοράς.

Η εφαρμογή του Σχεδίου αρχίζει την ημέρα της σύναψης της συμφωνίας, αλλά πριν από τη σύναψη της συμφωνίας, η Επιτροπή πρέπει να δώσει τη συγκατάθεσή της για το περιεχόμενο της συμφωνίας.¹⁹

3. ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΒΟΗΘΕΙΑΣ

Ο Νόμος περί σχεδίου προστασίας μαρτύρων προβλέπει ότι το Σχέδιο προστασίας μαρτύρων περιλαμβάνει:

- μέτρα προστασίας,
- έκτακτα μέτρα και
- παροχή βοήθειας.

Όσον αφορά τα μέτρα προστασίας, προβλέπονται τέσσερα μέτρα για την προστασία των μαρτύρων και των προσώπων που βρίσκονται κοντά του, ως εξής:

- Μέτρα φυσικής και τεχνικής προστασίας προσώπων και περιουσίας,
- Μέτρα μεταφοράς,
- Μέτρο απόκρυψης δεδομένων ταυτότητας και ιδιοκτησίας,
- Μέτρο αλλαγής ταυτότητας.

Το μέτρο της φυσικής και τεχνικής προστασίας των προσώπων και των περιουσιακών στοιχείων συνίσταται στην αποφυγή του κινδύνου για τη ζωή, την υγεία, τη σωματική ακεραιότητα, την ελευθερία ή την ιδιοκτησία μαρτύρων ή στενών του ανθρώπων, χρησιμοποιώντας φυσικά και τεχνικά μέτρα. Τα μέτρα

¹⁸ Πρόκειται για προσωπικά δεδομένα, δεδομένα για περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις και άλλαν στοιχεία.

¹⁹ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη Συμφωνία, βλ. ΖΠΖΣ, άρθρο 9.

αυτά εφαρμόζονται σύμφωνα με το Νόμο για τους αστυνομικούς της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης.

Το μέτρο μεταφοράς ενός μάρτυρα ή ενός στενού προσώπου συνίσταται στην προσωρινή ή μόνιμη μεταφορά από τον τόπο κατοικίας ή κατοικίας σε άλλο τόπο στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη ή στο εξωτερικό. Στη Βοσνία – Ερζεγοβίνη, λόγω της μικρής κρατικής επικράτειας, οι μάρτυρες συνήθως μετακινούνται στο εξωτερικό. Η διεθνής συνεργασία για την εφαρμογή του Σχεδίου προστασίας ασκείται με βάση τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει η Βοσνία-Ερζεγοβίνη με τη σύναψη διμερών και πολυμερών συμφωνιών και με βάση την αρχή της αμοιβαιότητας και της υπογραφείσας επιχειρησιακής συμφωνίας. Η συνεργασία συνεπάγεται μια διπλή σχέση: την υποβολή αίτησης προς το άλλο κράτος για την αποδοχή μαρτύρων ή στενών ανθρώπων του και την εφαρμογή των προστατευτικών μέτρων που προβλέπονται για αυτά και την παροχή βοήθειας σε άλλο κράτος, δηλαδή κατόπιν αιτήματος άλλου κράτους ή ανάληψης προστατευόμενου προσώπου, και η εφαρμογή των μέτρων προστασίας στη Βοσνία – Ερζεγοβίνη.

Μέτρα απόκρυψης ταυτότητας μαρτύρων ή στενών προσώπων καθώς και πληροφορίες σχετικά με την παρουσία τους περιλαμβάνουν την κατασκευή και τη χρήση προσωπικών εγγράφων και εγγράφων σχετικά με την παρουσία των μαρτύρων ή στενών ανθρώπων στους οποίους προσωρινά άλλαξαν τα αρχικά τους δεδομένα.²⁰

Η αλλαγή ταυτότητας συνεπάγεται την τροποποίηση των προσωπικών δεδομένων του μάρτυρα ή του στενού του προσώπου, πλήρως ή εν μέρει, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας αλλαγής των φυσικών χαρακτηριστικών του. Μετά την αλλαγή της ταυτότητας, το Τμήμα εγκρίνει και παρακολουθεί την πρόσβαση στα αρχικά δεδομένα σχετικά με την ταυτότητα των μαρτύρων και των στενών προσώπων τους που εμπλέκονται στο Σχέδιο και λαμβάνει υπόψη το σύνολο της κατάστασης και τα άλλα δικαιώματα και υποχρεώσεις που σχετίζονται με την αρχική τους ταυτότητα.²¹ Στο Τμήμα φυλάσσονται πρωτότυπα έγγραφα με την πρωτότυπη ταυτότητα και τα έγγραφα των προσώπων που περιλαμβάνονται στο Σχέδιο.²²

²⁰ Την πραγματική ταυτότητα, δηλαδή την κυριότητα των αντικειμένων που χρησιμοποιεί για να εκτελέσει ορισμένα μέτρα, το Τμήμα μπορεί επίσης να κρύψει, και στον υπάλληλό του, εάν με άλλο τρόπο δεν μπορούν να εφαρμοστούν προστατευτικά μέτρα.

²¹ Χωρίς τη συγκατάθεση του Τμήματος, δεν μπορεί να αναληφθεί καμία ενέργεια σχετικά με την αρχική, κρυφή ή αλλοιωμένη ταυτότητα. Κάθε μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση σε αρχεία με σκοπό την διαπίστωση της αρχικής, συγκεκαλυμμένης ή αλλοιωμένης ταυτότητας, οι αρχές, τα δημόσια ιδρύματα και άλλα ιδρύματα ενημερώνουν το Τμήμα .

²² Ένα άτομο που περιλαμβάνεται στο Σχέδιο προστασίας μπορεί να συμμετέχει σε νομικές υποθέσεις χρησιμοποιώντας συγκεκαλυμμένη ή τροποποιημένη ταυτότητα. Για την ολοκλήρωση των νομικών πράξεων που ενδέχεται να έχουν επιπτώσεις σε τρίτους, το πρόσωπο που συμμετέχουν στο Σχέδιο μπορεί να χρησιμοποιήσει τα έγγραφα με τα αλλαγμένα δεδομένα μόνο με την εκ των

Αν και ο νόμος ορίζει ότι τα προαναφερθέντα μέτρα προστασίας μπορούν να εφαρμοστούν μεμονωμένα, στην πράξη, για λόγους καλύτερης ποιότητας προστασίας, τα μέτρα γενικά συνδυάζονται, δηλαδή εφαρμόζονται ταυτόχρονα διάφορα μέτρα.

Όσον αφορά τα επείγοντα μέτρα προστασίας, στην πραγματικότητα δεν υπάρχουν κάποια ειδικά μέτρα, αλλά προβλέπεται ότι τα «τακτικά» μέτρα προστασίας, εκτός από το μέτρο της αλλαγής ταυτότητας, μπορούν να ληφθούν ως επείγοντα μέτρα σε μια κατάσταση όπου εκτιμάται ότι η ζωή, η υγεία ή η σωματική ακεραιότητα, η ελευθερία ή η περιουσία των μαρτύρων ή στενών τους ανθρώπων, μπορούν να εκτεθούν αμέσως σε έναν πραγματικό και σοβαρό κίνδυνο που δεν μπορεί να απομακρυνθεί με τα κατάλληλα μέτρα προστασίας που παρέχει η αστυνομία στους πολίτες. Το αίτημα για την εφαρμογή επειγόντων μέτρων υποβάλλεται από τον Γενικό Εισαγγελέα ή τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και στην περίπτωση απουσίας αυτών και όταν ο βαθμός κινδύνου απαιτεί επείγουσα δράση, η αίτηση για την εφαρμογή αυτών των μέτρων μπορεί επίσης να υποβληθεί από τον εισαγγελέα ή τον αρμόδιο δικαστή που ασχολείται με την υπόθεση. Η απόφαση σχετικά με την αίτηση και τον τύπο του μέτρου λαμβάνεται από τον επικεφαλής του Τμήματος εντός 24 ωρών από την παραλαβή της αίτησης και μπορεί να εφαρμοστεί μέχρι την υπογραφή της συμφωνίας. Πριν από την εφαρμογή επειγόντων μέτρων, πρέπει να ληφθεί γραπτή συγκατάθεση του μάρτυρα ή στενού του ανθρώπου.²³

Όσον αφορά την παροχή βοήθειας στον μάρτυρα ή στενού του ανθρώπου, ο νόμος προβλέπει ότι η βοήθεια αυτή παρέχεται κατά την εφαρμογή μέτρων προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής, νομικής, ιατρικής, ψυχολογικής και κοινωνικής βοήθειας. Η βοήθεια παρέχεται μέχρι που ο μάρτυρας ή ο στενός του άνθρωπος δεν γίνεται ανεξάρτητος και δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από το ποσό που απαιτείται για την κάλυψη των δαπανών διαβίωσης και την ένταξη του στο νέο κοινωνικό περιβάλλον. Στους μάρτυρες, βοήθεια και υποστήριξη παρέχονται από τη Μονάδα Υποστήριξης Μαρτύρων ως ανεξάρτητο όργανο στο Δικαστήριο της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης.

Η εφαρμογή του Σχεδίου προστασίας μαρτύρων μπορεί να σταματήσει ή να διακοπεί με απόφαση της Επιτροπής, κατόπιν προτάσεως του προϊσταμένου τμήματος, του γενικού εισαγγελέα, του προέδρου του δικαστηρίου της Β-Ε ή του μάρτυρα ή στενού του ανθρώπου.

Το πρόγραμμα σταματά:

προτέρων έγκριση του Τμήματος. Εάν το Τμήμα δεν εγκρίνει τη σύναψη της δικαιοπραξίας, το πρόσωπο που συμμετέχει στο Σχέδιο μπορεί, με τη σύμφωνη γνώμη του Τμήματος, το οποίο θα διορίσει έναν δικηγόρο για λογαριασμό του, να ολοκληρώσει αυτό το έργο. Το Τμήμα είναι υποχρεωμένο να διασφαλίσει στο άτομο που περιλαμβάνεται στο Σχέδιο να είναι διαθέσιμο για την εκτέλεση αυτών των καθηκόντων.

²³ Περισσότερα σχετικά με τα μέτρα έκτακτης ανάγκης, βλ. ZZPS BiH, άρθρα 13 και 14.

- Με τη λήξη του χρόνου εφαρμογής του Σχεδίου που προβλέπει η συμφωνία,
- Με το θάνατο προσώπου που περιλαμβάνεται στο Σχέδιο και
- Εάν δεν υπάρχουν πλέον βάσιμοι λόγοι για την εφαρμογή του Σχεδίου.
Το πρόγραμμα διακόπτεται:
- Εάν το άτομο που περιλαμβάνεται στο Σχέδιο προστασίας παραιτείται,
- Εάν, κατά την εφαρμογή του Σχεδίου, κινηθεί ποινική διαδικασία κατά του προσώπου που εμπλέκεται στο Σχέδιο για ποινικό αδίκημα το οποίο θέτει υπό αμφισβήτηση την αιτιολόγηση της εφαρμογής του Σχεδίου και
- Εάν το πρόσωπο που περιλαμβάνεται στο Σχέδιο αναφέρει ψευδείς πληροφορίες στο ερωτηματολόγιο ή υποβάλλει ψευδή στοιχεία στην Εισαγγελία της Β-Ε, το Δικαστήριο της Β-Ε ή το Τμήμα.

4. ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Ο νέος Νόμος για το σχέδιο προστασίας των μαρτύρων του 2014 δημιούργησε καλύτερες υποθέσεις για την προστασία των μαρτύρων, αλλά υπάρχουν ορισμένα προβλήματα που αντιμετωπίζει το Τμήμα κατά την εφαρμογή του. Τα προβλήματα είναι νομικά, διοικητικά και οικονομικά.

Πρώτον, δεν έχουν θεσπίσει τις διατάξεις του Νόμου, οι οποίες θα διευκρινίζουν τον τρόπο εφαρμογής του παρόντος Νόμου, έτσι υπάρχουν ορισμένες ελλείψεις και «περιπλανήσεις» όταν λαμβάνονται προστατευτικά μέτρα.²⁴ Η εφαρμογή του Σχεδίου περιπλέκεται από τη σύνθετη κρατική δομή. Ένα κράτος, δύο οντότητες, 10 καντόνια, ένα διαμέρισμα, αρχές σε όλα τα επίπεδα, κατανομή αρμοδιοτήτων κ.λπ. περιπλέκουν σημαντικά την εφαρμογή του Σχεδίου, ιδίως όταν ορισμένες δραστηριότητες πρέπει να πραγματοποιούνται σε συνεργασία με φορείς διαφορετικών οντοτήτων (π.χ. κατά την έκδοση νέων εγγράφων ταυτότητας).

Οι ικανότητες του προσωπικού είναι επίσης ένα πρόβλημα. Λόγω της ευαισθησίας των καθηκόντων που πρέπει να εκτελέσουν, μόνο οι Ειδικοί Αστυνομικοί, ψυχολογικά και σωματικά προετοιμασμένοι, που έχουν υποβληθεί σε ειδική εκπαίδευση, μπορούν να εργαστούν στο Τμήμα. Ωστόσο, λόγω των ικανοτήτων τους, και η ανεπαρκής οικονομική αποζημίωση που λαμβάνουν για την εργασία τους είναι «δύσκολο να κρατηθούν», επομένως υπάρχει συνεχής εκροή του προσωπικού αυτού, γεγονός που αποτελεί σημαντικό πρόβλημα για το Τμήμα.

Τέλος, το μεγάλο πρόβλημα είναι οι οικονομικοί πόροι. Είναι υπηρεσιακό απόρρητο το πόσο κοστίζει ένα κράτος ένας μάρτυρας. Φυσικά, το κόστος ποικίλλει ανάλογα με τα μέτρα που εφαρμόζονται. Ένα πράγμα είναι βέβαιο, το

²⁴ Στο Άρθρο 11. σελ. 5. ΖΡΖΣ της Β-Ε ορίζει ότι οι διευθυντές του SIPA πρέπει να θεσπίζουν λεπτομερείς διατάξεις σχετικά με τους κανόνες, τις διαδικασίες και τον τρόπο εφαρμογής των μέτρων προστασίας, κατόπιν πρότασης του Προϊσταμένου του Τμήματος.

Σχέδιο είναι πολύ ακριβό, επομένως το κράτος δεν μπορεί να προσφέρει προστασία σε όλους τους μάρτυρες που χρειάζονται αυτή την προστασία. Ο αριθμός των μαρτύρων που έλαβαν μέρος στο Σχέδιο, καθώς και ο αριθμός των μαρτύρων που βρίσκονται επί του παρόντος στο Σχέδιο δεν είναι διαθέσιμος στη δημοσιότητα. Αλλά αυτό που είναι γνωστό είναι ότι ο αριθμός των ατόμων που χρειάζονται προστασία είναι μεγάλος, αλλά σήμερα, λόγω των προαναφερθέντων προβλημάτων, το Τμήμα δεν έχει την ικανότητα και την ευκαιρία να τους προσφέρει προστασία. Μια πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση είναι η μεταφορά μαρτύρων στο εξωτερικό. Το μέτρο μεταφοράς εφαρμόζεται πολύ σπάνια στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Λόγω του μικρού κρατικού εδάφους και του μικρού αριθμού κατοίκων, επικρατεί γενική στάση ότι «όλοι γνωρίζονται μεταξύ τους» και ότι «κανείς δεν μπορεί να κρυφθεί», έτσι στις περισσότερες περιπτώσεις αυτό το μέτρο πραγματοποιείται σε συνεργασία με άλλες χώρες, πράγμα που δημιουργεί σημαντικά υψηλότερο κόστος.²⁵

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η Βοσνία – Ερζεγοβίνη έχει σημειώσει κάποια πρόοδο όσον αφορά την προστασία των μαρτύρων. Ως συμβαλλόμενο μέρος σε ορισμένες συμβάσεις που απαιτούν την εφαρμογή νέων μηχανισμών για την αποτελεσματική προστασία των μαρτύρων σε ποινικές διαδικασίες έχουν θεσπιστεί δύο νόμοι *lex specialis*, Ο Νόμος περί προστασίας των μαρτύρων υπό απειλή και ευάλωτοι μάρτυρες και ο Νόμος περί σχεδίου προστασίας των μαρτύρων στη Βοσνία – Ερζεγοβίνη αποσκοπούν στην παροχή επαρκούς προστασίας και υποστήριξης σε μάρτυρες. Ο Νόμος περί σχεδίου προστασίας των μαρτύρων είναι σχεδόν ο ίδιος με αυτόν των γειτονικών χωρών και αντιπροσωπεύει μια καλή νομική βάση για την προστασία των μαρτύρων από το Σχέδιο, αλλά οι συνθήκες για την εφαρμογή του είναι κακές. Το κράτος είναι μικρό, και ταυτόχρονα πολύ περίπλοκο, νομικά ανεξέλεγκτο και φτωχό. Το Σχέδιο δεν μπορεί να θεωρηθεί αναποτελεσματικό, αλλά για την αποτελεσματικότερη προστασία των μαρτύρων από την άποψη της ποιότητας της προστασίας, καθώς και τον αριθμό των μαρτύρων που μπορούν να παρασχεθούν,

²⁵ Βλεπε: Θέμα: Προστασία μαρτύρων σε ποινικές διαδικασίες, προηγούμενες εμπειρίες και εντοπισμένα προβλήματα http://www.tuzilastvobih.gov.ba/files/docs/TEMA_ZASTITA_SVJEDOKA-Atena-3-8_2_08_finalni.pdf, 8 Φεβρουαρίου 2019 και Προστασία μαρτύρων και την υποστήριξη σε περιπτώσεις εγκλημάτων πολέμου στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη: Εμπόδια και προτάσεις ένα χρόνο μετά την έγκριση της εθνικής στρατηγικής για τα εγκλήματα πολέμου, <https://www.osce.org/bs/bih/118894?download=true>, 8. Φεβρουαρίου 2019. Παρόλο που τα προαναφερθέντα προβλήματα εντοπίστηκαν πριν από την έγκριση του ισχύοντος νόμου για το σχέδιο προστασίας μαρτύρων στη Β-Ε, εξακολουθούν να υπάρχουν και σήμερα. Στην πραγματικότητα, μερικά από τα προβλήματα δεν θα μπορούσαν να εξαλειφθούν ή τουλάχιστον, δεν θα επιλυθούν σύντομα (όπως το μέγεθος του εδάφους της κρατικής δομής της Β-Ε, οικονομική κατάσταση).

είναι απαραίτητο να βελτιωθεί το γενικό περιβάλλον της χώρας. Όταν εξασφαλισθεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα, η έννομη τάξη, η καλύτερη συνεργασία και ο συντονισμός των κρατικών αρχών εντός του κράτους και το Σχέδιο προστασίας μαρτύρων θα είναι ασφαλώς καλύτερο. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το Σχέδιο προστασίας είναι στην αρχή και ότι υπάρχει καλή θέληση εκείνων που το συνειδητά θέλουν να καταστήσουν το Σχέδιο ακόμα καλύτερο, είναι λογικό να ελπίζουμε ότι οι συνθήκες για την εφαρμογή του θα είναι ακόμα καλύτερες. Ως εκ τούτου, μπορούμε να αναμένουμε καλύτερη προστασία των μαρτύρων και καλύτερα αποτελέσματα στην καταπολέμηση όλων των μορφών εγκληματικότητας, ιδίως του οργανωμένου εγκλήματος. Μέχρι τότε, η προστασία των μαρτύρων του Σχεδίου στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τη διεθνή βοήθεια και τη συνεργασία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Miodrag Simović, Mile Šikman, *Krivičnopravno reagovanje na teške oblike kriminaliteta*, Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Μπανιαλούκας, Μπανιαλούκα 2017.
- Snežana Brkić, „Krivičnopravna zaštita svedoka od zastrašivanja“, Πρακτικά της Νομικής Σχολής στο Νόβι Σαντ, 1-2/2007, 217-226.
- Snežana Brkić, „Posebno osetljivi svedoci“, Πρακτικά της Νομικής Σχολής στο Νόβι Σαντ, 2/2014, 211-227.
- Tatjana Lukić, *Posebnosti krivičnog postupka za organizovani kriminal, terorizam i korupciju*, Νομική Σχολή Πανεπιστημίου στο Νόβι Σαντ, Νόβι Σαντ 2008.
- Νόμος περί ποινικής διαδικασίας της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης, *ΦΕΚ B&E*, αρ. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 και 93/09, 72/13 και 65/18.
- Νόμος περί προστασίας μαρτύρων υπό απειλή και ευάλωτων μαρτύρων *ΦΕΚ B&E*, αρ. 3/03, 21/03, 61/04 και 55/05.
- Νόμος για το πρόγραμμα προστασίας μαρτύρων στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη – ZPZS B&E, *ΦΕΚ B&E*, αρ. 36/14.
- Ποινικός Κώδικας της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης, *ΦΕΚ B&E*, αρ. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15 και 35/18.
- Προστασία και υποστήριξη των μαρτύρων σε εγκλήματα πολέμου στη Βοσνία – Ερζεγοβίνη, *Εκθεση αποστολής του ΟΑΣΕ*, 2010, 9.
- Θέμα: Προστασία μαρτύρων σε ποινικές διαδικασίες, προηγούμενες εμπειρίες και εντοπισμένα προβλήματα http://www.tuzilastvobih.gov.ba/files/docs/TEMA_ZASTITA_SVJEDOKA-Atena-3-8_2_08_finalni.pdf, 8. Φεβρουαρίου 2019.
- Εμπόδια και συστάσεις ένα χρόνο μετά την έγκριση της Κρατικής στρατηγικής σε υποθέσεις για τα εγκλήματα πολέμου, <https://www.osce.org/bs/bih/118894?download=true>, 8. Φεβρουαρίου 2019.

Свјетлана П. Драговић, студент докторских студија
Универзитета у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
svjetlanadragovic@gmail.com

Програм заштите свједока у Босни и Херцеговини

Сажетак: Програмска заштита свједока је полицијска, физичко-техничка заштита и она се најчешће предвиђа посебним законом. Пружа се не само свједоцима, него и њима блиским лицима (мада програмском заштитом могу бити обухваћене и друге категорије лица, нпр. у Србији, поред свједока и свједока сарадника, програмску заштиту могу уживати и осумњичени, окривљени, оштећени, вјештак, стручно лице и њима блиска лица). Трајање програмске заштите свједока није везано за кривични поступак, ова заштита се може примјенити прије почетка кривичног поступка, за вријеме кривичног поступка, али и након правноснажно окончаног кривичног поступка. О примјени програмске заштите одлучују посебни органи, изван кривичног поступка. Такође, посебни су и органи извршења. Ове мјере заштите не служе непосредно спровођењу кривичног поступка, пружају се свједоку ван суднице, у вријеме када не врши процесну радњу свједочења. За разлику од процесне заштите свједока која нема никаквих ограничења у погледу кривичних дјела, ванпроцесна заштита свједока се пружа само у погледу појединих, законом тачно одређених кривичних дјела.

Програмску заштиту свједока Босна и Херцеговина је увела Законом о програму заштите свједока 2004. године. С обзиром на то да је овај Закон имао много недостатака, 2014. године усвојен је нови Закон о програму заштите свједока. Основни разлог за доношење овог Закона произилази из чињенице да је неопходно обезбједити ефикасан систем заштите свједока прије, током и након кривичног поступка, како би се свједоцима омогућило слободно и остворено свједочење у кривичним поступцима пред Судом Босне и Херцеговине.

Кључне речи: свједоци, заштита, програм заштите свједока, БиХ.

Svjetlana P. Dragović, Ph.D. Student
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
svjetlanadragovic@gmail.com

Witness Protection Program in Bosnia and Herzegovina

Abstract: *Program protection of witnesses is one of the new forms of protection, which consists in providing protection to witnesses outside criminal proceedings, before, in progress, but also after legally terminated procedure. This protection has a police character, it includes physical and technical protection of persons and property, concealment, or change of their identity and transfer, or the relocation of witness and persons close to him. The objective of the witness protection program is to achieve the general purpose of witness protection, which is, on the one hand, the protection of witnesses and persons close to him, and, on the other hand, protection of the interests of the criminal proceedings. Bosnia and Herzegovina introduced the program protection of witnesses in 2014. Despite numerous problems, it can be said that this form of protection is effective and has significantly improved the status of witnesses in Bosnia and Herzegovina.*

Keywords: *witnesses, protection, witness protection program, BiH.*

Датум пријема рада: 16.01.2019.